СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 253. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 30. жовтня, 1928. VOL. XXXVI. No. 253. Jersey City, N. J., Tuesday, October 30, 1928. THREE CENTS.

НЕСТОР ЛУСАК ЗБИРАЄ ТРИЮМФИ

МОЛОДИЙ 11-ЛІТНИЙ СКРИПАК СТЯГНУВ ДО КАРНЕГІ ГОЛ ВЕЛИКУ СКІЛЬКІСТЬ ПУБЛИКИ. ВИТАЛИ ЙОГО ДУЖЕ СЕРДЕЧНО. БУЛО ДУЖЕ БАГАТО ЧУЖИНЦІВ.

НЮ ЙОРК, 28. жовтня. — Вчера відбувся в Карнегі Гол концерт молодого українського скрипака Нестора Лусака. Концерт пройшов з надсподіваним успіхом. Карнегі Гол це найбільша концертова галя в Ню Йорку. Зачати з неї артистичну карієру, і то з успіхом, значить пробити собі дорогу в широкий артистичний світ.

Молодого скрипака витали дуже сердечно за кождою появою на сцені. При кінці він грав додатково трома наворотами.

На концерті було багато публики ріжних національностей, а найменьше було Українців.

43,000,000 ГОЛОСУЮЧИХ.

СТІЛЬКИ ЗАРЕЄСТРУВАЛОСЯ. МАЙЖЕ 14,000,000 БІЛЬШЕ НІЖ У 1924 РОЦІ. ПРОЦЕНТОВО НАЙБІЛЬШЕ ЗРОСЛИ ЖІНОЧІ ГОЛОСИ.

ВАШИНГТОН, 28. жовтня. — Вилієм Тейлор Пейдж, клерк при Гавз оф Репрезентативс, що переводить статистику управнених до голосовання в дні 6. листопада, подає, що сього року зголосилося 43,000,000 голосуючих. Таке число досі зареєстровано. Та всі голосувати не будуть і певний процент відпаде, але все таки треба надіятися, що сього року буде яких 6,500,000 голосуючих більше ніж у 1924 році.

ТЕЛЕСКОП-ВЕЛИКАН.

ВІДШУКАЄ СОТКИ МІЛІОНІВ НОВИХ ЗВІЗД.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС, Каліфорнія, 28. жовтня. — Каліфорнійський Технольогічний Інститут у Пасадені подає, що одержав фонди, потрібні на побудовання нового телескопу, в роді рефлектора з зеркалом у промірі 200 цалів. Новий інструмент буде в десятеро сильніший від теперішнього телескопа Гукера на горі Вилсона, що є найбільшим телескопом на цілім світі.

Інститут не подає імени жертводавця, ні суми. Але жертва мусить бути велика, бо будова попереднього телескопу коштувала $600,000. Тепер шукають гори, на якій побудовано би обсерваторію. Робота буде покінчена допервa за кілька літ.

СМИТ ЗДОБУВ ПЕНСИЛВЕНІЮ.

ТАКОГО ПЕРЕКОНАННЯ Є РЕСКОБ.

ВИЛМІНГТОН, Делявар, 28. жовтня. — Джан Дж. Рескоб, голова Демократичного Національного Комітету, гостив у своїм домі в Клеймонт, Делявар, говернора Смита, що заїхав сюди по своїм триюмфі у Филадефії. Звідси відїздває Смит до стейту Мериленд.

З нагоди гостини Рескоб подав представникам преси, що він певний того, що Смит здобув Пенсилвенію, себто той стейт, який дав Кулиджови при послідніи голосованню більшість одного міліона голосів. Приняття, якого дізнав Смит у Филаделфії, означає тільки одно: побіду для Смита.

МЕЛОН ЗВЕРТАЄ УВАГУ НА КОНҐРЕС.

ЗАЯВЛЯЄ, ЩО БЕЗ ЙОГО КОНТРОЛІ РЕПУБЛИКАНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ НІЧОГО НЕ ВДІЄ.

ВАШИНҐТОН, 28. жовтня. — Андрю В. Мелон, секретар скарбу, оголосив заяву, в якій взиває републиканську партію звертати увагу не тільки на президіяльну кампанію, але і на це, щоби мати Конґрес у своїх руках. Бо коли не буде в сенаті републиканської більшости, руки президента будуть звязані. Сенат буде параліжувати пляни президента.

$1,000,000 НА КАПЛИЦЮ.

ЖЕРТВУВАВ ДЖАН Д. РАКЕФЕЛЛЕР. ПРИЗНАЧЕНА ДЛЯ КОЖДОГО, ЩО ШУКАЄ ПОТІХИ В НАУЦІ ХРИСТА.

ШИКАГО, 28. жовтня. — В шикаґовськім університеті посвячувано каплицю, яку збудувано коштом Джана Д. Ракефеллера. Каплиця призначена на те, щоби піднести між студентами релігійного духа. Має вона служити студентам ріжних сект і проповідувати релігійну терпимість, бо колиб сьогодня був Христос на землі, булаб тільки одна релігія, якої підставою була би любов Бога. Так говорив Ракефеллер.

ГУВЕР ЗА РОБІТНИКАМИ.

ТАК КАЖЕ СЕКРЕТАР ПРАЦІ ДЕЙВИС.

ВАШИНГТОН, 28. жовтня. — Секретар Праці Дейвис, полемізуючи з робітничими нюйорськими лідерами, заявив, що Гувер симпатизує із зорґанізованим робітництвом, а тільки приятелі Таммані Гол пускають сплетні, будьтоби він був проти робітництва.

СМИТ МАЄ КРАЩІ ВИГЛЯДИ.

ТВЕРДИТЬ ЦЕ НА ПІДСТАВІ СТАТИСТИКИ ЛИТЕРАРІ ДАЙДЖЕСТ.

ВАШИНГТОН, 28. жовтня. — Чарлз А. Корблі, бувший конгресмен зі стейту Індіяна, поробив порівнання теперішнього висліду голосовання, переведеного місячником Ди Литерарі Дайджест, з голосовання, яке перевів цей місячник у 1924 році. На тій підставі він доказує, що Смит має на ділі за собою більшість.

ЦЕПЕЛІН В ДОРОЗІ ДО ЕВРОПИ.

ЛЕЙКГУРСТ, 28. жовтня. — 63 подорожних поверне на Ґрафі Цепеліні назад до Европи. Вилет відбудеться в понеділок. А як погода буде невідповідна, треба буде поворот знову відложити, бо годі буде видобути цепелін з ґанґану.

Через цілу неділю тисячі людей прибули до Лейкгурст, щоби попращатися з подорожними і налюбуватися востаннє видом маєстатичного цепеліна.

Граф Цепелін, пращаючися з Америкою, облетить Ню Йорк, щоби дати нагоду міліонам цікавих ще раз його оглянути.

МУРИНСЬКЕ МІСТО У ФРАНЦІЇ.

Префект французького департаменту Вар має перевести плян утворення на півдні Франції окремого міста для Муринів. З деяких африканських кольоній приїздає щороку до Франції чимало чорношкірих, які терплять у підсонні, непідхожім для них. На півночі Франції багато з них дістає чахотку. Ось чому виринула думка, щоби на Рівієрі, між пальмами та оливковими деревами, в глиняних землянках побудувати для них „рідні" захисти.

ПРИМХИ ПРИРОДИ.

Такою примхою природи є париський громадянин Раймонд Бріез, носій. Він навантажує мішки та скрині на базарі від 3-ої години зранку до полудня. Потім іде до дому, де жде на нього жінка і троє дітей, їсть обід і лягає спати. Та ось приходить із шпиталя повідомлення, що там потрібують для рятування пацієнта свіжої крови. Тоді Бріез знає, що на другий ранок він не йде до праці, а в шпиталь. І там йому спускають кров, за яку він не бере грошей. Досі він дав переводити на собі таку операцію 264 рази і віддав для недужих 60 літрів крови. На другий день після кожної такої операції він знову навантажує мішки. Тепер управа шпиталю внесла прохання, щоби уряд призначив Бріезові ордер почесної леґії.

БУДУЮТЬ ЩЕ БІЛЬШИЙ КОРАБЕЛЬ.

В Анлії плянують збудувати ще більший корабель ніж „Леваєтан" чи „Меджестик". Цей корабель має бути також найскоршим, що побє рекорд короткого часу поїздки через океан, осягнений „Мавретанією".

ЗАБИВ БАТЬКА.

14-літній хлопець засуджений у Квебеку, Канада, на 20 років вязниці за вбивство батька. Коли суд прочитав вирок, то хлопчина-вбийник весело сміявся, очевидно не розуміючи, що йому грозить. Він забив свого батька каменем, коли вертався з ним на фарму.

МИТРОПОЛИТ ШЕПТИЦЬКИЙ У ПРЕМІЄРА БАРТЕЛЯ.

Дня 23. вересня ц. р. прем. Бартель приняв на півтораґодинній авдієнції митрополита Шептицького. Конференція торкалася церковних справ, а передовсім патріярхату. Політичних справ митрополит не торкався, а висував їх премієр Бартель.

ЯПОНСЬКИЙ ПОРОШОК.

Читаємо в „Красной Газеті": „У Москві нове лихо: блощиці та блохи. Головно багато їх у нових домах. Ще заки почали дім будувати, вони повлізали в будівельний матеріял і коли дім готовий, вони вилізають наверх. Для боротьби з блощицями „Держ- відділ торговлі та промислу" випустив спеціяльний „японський порошок". Тоді зробили досвід і вкинули у пляшинку з цим порошком блощицю. Коли 16 годин пізніше відчинили пляшинку, блощиця, немов нічого і не бувало, вилізла звідти. Можливе, що тут не вина порошку, який був за слабий, а блощиці, яка була за сильна.

З ЛЮДСЬКОГО ЗВІРИНЦЯ.

У Рженсні Польській біля Львова 18-літня дівчина Сарнек убила сокирою вітчима Ґурського, коли той пробував її знасилувати.

НА СЕЛІ НЕДОБРЕ.

Шість парубків із Зашкова засудив львівський суд від 6 місяців до року за вбивство свого товариша Лясковського. — У Козовій (Бережанщина) арештували мандрівного шарлятана Петра Барана, що грає ролю чудотворного лікаря і видурює знахорством доляри від селян.

РЕКОРДИ.

У львівських арештах сидить майже 100-літній старець Іван Луків, уроджений злодій, що має за собою яких три сотні засудів. — У французькім місті Сабль Д'Ольон зорґанізували оригінальні перегони: кельнерів місцевих каварень. 12 із них у фраках, з тацами, де стояли налиті склянки пива бігли вулицями. Переможець добіг до мети не проливши ні одної краплі. — В околиці Вердена залізничий урядовець Тібу, 70-літній старець, вибрався на лови і положився втомлений на ніч у лісі під дерево; на третій день його найшли неживого, зїдженого муравлями. — В еспанськім селі Сан-Віченте померли цими днями дві сестри близнячки в 60 р. життя одночасно. Вони мали все життя ті самі звички, ті самі одночасні недуги, вийшли в той сам день замуж і в той сам день померли їхні чоловіки.

УКРАЇНА В АЛЬМАНАХУ ҐОТА.

165 літ виходить у Німеччині „альманах Ґота", де списані імена коронованих голов, суверенних европейських та американських урядів і весь штаб звязаних з ними достойників. 164 роки не було в цій царсько-королівсько - володарській книзі України. Аж попала тепер. І неабияк! Після офіціяльної частини, поруч неіснуючого уряду Чорногори, пишається такий же уряд „Української Республики"... Андрія Лівицького. Яка це корисна книжка! Бодай наші земляки (коли не чужинці!) довідаються, що „шефом мезон мелітер" є полковник Виговський, начальником відділу сердюків президента полк. Чеботарів, міністром внутр. справ Лотоцький, протопресвитером морського (!) і военного духовенства о. Пащевський, від 1926 р. міністром закорд. справ став на місце князя Токар-Токаржевського проф. Шульгин, а військовим замісць Юнакова — Сальський. Видко, що Українці варшавської орієнтації, втративши все, не втратили ще одного: „малоросійського" гумору.

ІМЯ „СЛАВНОГО" БАТЬКА.

Донька Распутіна, Соловйова, що живе в Парижі і недавно дала чути про себе погрозою, що пічне процес проти вбийника свого батька князя Юсупова — йде на сцену. Покищо на сцену „мюзік-гол", „Фолі Бержер", славного своїми „голими" балетами. Дирекція театру після вдатної проби з нею поставила її домагання, що на афішах буде вона називатись: „Донька Распутіна". Бо така реклямa більше варта, ніж увесь її сценічний талант.

ДВА ТИЖНІ В ТОВАРИСТВІ МЕРЦЯ.

Два тижні з померешим прожила одна старушка в Парижі. Коли помер її муж, Ґреффен, вона нікого про це не повідомила, бо була на-пів божевільна і вірила, що він лише заснув. Аж коли сусіди після двох тижнів не могли видержати від затхлого воздуху, що йшов від трупа, і повідомили про це поліцію, справа вияснилась.

МАЄРГОЛЬД УТІК ІЗ СРСР.

Знаний російський режісер виїхав із СРСР за леґальним дозволом большевицьких властей і підписав зобовязання, що верне до СРСР. Тепер із Парижа післав листа, в якім заявляє, що не думає вертати до СРСР, бо є тої думки, що комуністичний устрій спинює розвиток мистецтва і робить артистів зовсім залежними від політики. ДПУ відписало Маєргольдови, що забуде йому цей лист, хай лише вертає. Маєргольд не вірить цим запевненням і остає в Парижі. З Москви вислали до нього останній зазив негайно вертати до СРСР і загрозили обвинуваченням у контрреволюції, коли остане у Франції.

ЧУДЕСНІ ПАНЬЧОХИ.

У Лондоні появились у продажі жіночі паньчохи, що мають незвичайний успіх. Їх прикмета в тому, що вони кидають тінь, яка зменшує в очах посторонніх занадто грубі литки, а побільшує занадто худощаві. Таким робом кожна жінка може мати такі ноги, які хоче... по вподобі тих, яким хоче подобатись. Одним словом: винайшли ще один спосіб нового розчарування для мущин.

НАПАД ДИВЕРСАНТІВ.

Недалеко Острова перейшла большевицький кордон добре узброєна ватага. Перейшла в напрямі Дубна, ограбила господарства й убила кількох селян та одного поліцая.

МАРІЯВІТСЬКИЙ РАСПУТІН.

В окружнім суді в Полоцьку ведеться від кількох днів при зачинених дверях розправа проти зверхника маріявітського костела т. зв. архиепископа Ковальського, обвинуваченого в тому, що перемінив свій монастир у дім розпусти. До розправи покликали кільканацять свідків. Зізнання покривджених молодих дівчат, що були якийсь час у монастирі, та черниць, що признають явно безсоромну поведінку Ковальського, пригадують найчорніші сторінки порнографічної літератури. Ковальський улаштував монастир по зразку масонських льож, підготовляючи новичок до „вищого ступня" чернечого життя яке по його пляну дозволяло черницям проводити ночі у його келії, малолітним купатися з ним і наказувало брати участь у „чорних богослуженнях", себто оргіях. Ковальський і підчинені йому епископи поводяться на судовій розправі самовпевнено, немов би всі зізнання їхніх жертв і свідків були чистою видумкою.

ВБИВ НАРЕЧЕНУ.

В Підярковї (пов. Бібрка) парубок Кошик, посперечавшись із своєю нареченою, 17-літньою Катериною Домбровською, пробив її кілька разів ножем. Дівчина до кількох годин умерла, а вбивщик утік.

В МОСКВІ „БРЕД ЛАЙН"

ПОСТАЧАННЯ НАСЕЛЕННЮ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ Є ТЕПЕР НАЙВАЖНІШИМ ЗАВДАННЯМ БОЛЬШЕВИКІВ. БАГАТО ПРОДУКТІВ ІДЕ НА МУНШАЙН.

МОСКВА, 28. жовтня. — Московські ґазети занепокоєні величезними „хвостами", що їх видно біля харчових склепів. Найтрудніше дістати молочні продукти та хліб. Недостача цих продутів є не лише в Москві, але й у провінціяльних містах.

Щоби дістати хліба, масла та молока, населення тратить більшу частину ранку, що відбивається на продуктивности його праці. Ґазети кличуть свою владу змінити всю систему постачання населенню харчів, бо теперішній стан харчової справи загрожує великою бідою. Особливу увагу звертають на те, що при загальній обмежености харчових продуктів населення вживає дуже багато хлібного зерна та бараболь на варення самогону.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ПРОДАЖІ ДІЯМАНТІВ.

БОЛЬШЕВИКИ МАЮТЬ ПРОДАВАТИ В БЕРЛІНІ СКОНФІСКОВАНІ НИМИ ДОРОГОЦІННОСТИ. МОСКОВСЬКІ ЕМІҐРАНТИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ПРОДАЖІ ДОРОГОЦІННОСТЕЙ, МІЖ ЯКИМИ ВОНИ ПІЗНАЮТЬ СВОЇ ВЛАСНІ.

БЕРЛІН, 28. жовтня. — На 6 листопада большевики призначили до продажі дорогою ліцитації багато дорогоцінностей, які вони привезли сюди з Москви. Деякі російські еміґранти, що тепер жиють у Німеччині, пізнають серед тих дорогоцінностей свої власні.

Тепер вони домагаються від німецького уряду, щоби він не дозволив большевикам продавати сконфіскованi ними річи. В Німеччині істнує карний закон, що заборонює купувати крадені чи награбовані річи.

В Парижі, Лондокі та Амстердамі большевикам не дозволили на таку публичну продаж.

ДЕСЯТИЛІТТЯ ЧЕХО-СЛОВАЦЬКОЇ РЕПУБЛИКИ.

ПРАГА, 28. жовтня. — Сто гарматних стрілів із празької залоги сповістили Чехів і Словаків, що сьогодня минуло десять років від дня проголошення незалежности Чехо-Словацької републики. В память того, що Вилсон своєю деклярацією оголосив самовизначення народів, Чехо-Словаччина урочисто вшановує його память.

На знак подяки й пошани до Злучених Держав Чехи влаштовують низку ріжних святочних зібрань, бенкетів і т. п. Вони особливо з великим признанням ставляться до Америки за те, що їх президент і творець републики, Масарик, мав велике співчуття й допомогу Американців, коли перебував тут на еміґрації.

УСТАЛЕННЯ НІМЕЦЬКИХ РЕПАРАЦІЙ.

НІМЦІ ДОМАГАЮТЬСЯ СТВОРЕННЯ СПЕЦІЯЛЬНОЇ КОМІСІЇ ДЛЯ УСТАЛЕННЯ ПЕВНОЇ СУМИ ЇХ РЕПАРАЦІЙ. КОМІСІЯ ЦЯ МАЄ БУТИ ЦИВІЛЬНОЮ.

БЕРЛІН, 28. жовтня. — Німецьке міністерство справ закордонних розіслало своїм послам в Парижі, Лондоні, Римі, Брукселі та в Токіо ікструкції добитися, щоби ці держави, разом з Німцями, створили спеціяльну комісію по репараціям. Ця комісія має зібратися в Женеві і рішити, яку суму має платити Німеччина.

Комісія ця має бути зложена з економістів, таксамо, як та, що переводить плян Доса. Всяка політика з її діяльности мусить бути виключена. Бо лише тоді американський делеґат зможе в ній працювати.

ФАШИСТИ СВЯТКУЮТЬ ШЕСТУ РІЧНИЦЮ СВОГО ПАНУВАННЯ.

1,250,000 ФАШИСТІВ СВЯТКУВАЛИ ШЕСТУ РІЧНИЦЮ СВОГО „МАРШУ НА РИМ". МУСОЛІНІ ЗАЯВИВ, ЩО ФАШИСТИ ПЕРЕВЕЛИ 3,000 ВАЖНИХ ПУБЛИЧНИХ РОБІТ.

РИМ, 28. жовтня. — В шесту річницю приходу фашистів до влади Мусоліні виступив із заявою, що фашисти обновили життя Італії. За шість років свого панування вони збудували та поновили 566 доріг, виставили 337 шкільних будинків, 399 водопроводів і т. п. Поза цим вони уліпшили економічний стан держави та економічне й санітарне життя населення Італії.

В Римі та в инших містах відбулися паради фашистівської міліції та инших членів фашистівської партії, в яких узяло участь більше ніж мілон душ.

НАСЛІДКИ ЕПИСКОПСЬКОГО ВИСТУПУ.

ЗАВОРУШЕННЯ ПІДЧАС ВІДСЛОНЕННЯ ПАМЯТНИКА КОНБ-А. ЖАНДАРМИ ЗАБИЛИ ОДНОГО ДЕМОНСТРАНТА ТА ТЯЖКО ПОРАНИЛИ ДРУГОГО.

ПАРИЖ, 28. жовтня. — Коли міністер Еріо закінчив церемонію відслонення памятника бувшому премієрови Франції Конб-ови, монархісти-католики зробили протестаційну демонстрацію. Один з молодих монархістів важким молотом розбив голову статуї Конб-а.

Підчас розгону демонстрантів жандарми стріляли в повітря. Але два з них вистрілили в натовп. Тими стрілами вбито одного молодого монархіста, а другого тяжко поранено.

Еріо вернувся знову до памятника й поклав на нім вінок. Притім він повторив слова Конб-а: „Я не надіюся справедливого суду від моїх противників". Він просив натовп спокійно розійтися домів, залишаючи судовій владі дослідити, на скільки тут винна певна пропаґанда.

СКЛИКУЮТЬ ПОЛЬСЬКИЙ СОЙМ.

ВАРШАВА, 28. жовтня. — Польський сойм скликують на засідання 31. жовтня. Це останній день, коли мусить скликатися сойм, згідно з польською конституцією.

Правительство внесе до сойму проект державного буджету ка 1929 рік. Хоч буджетовий рік починається в Польщі 1. квітня, премієр Бартель хоче, щоби сойм ухвалив буджет ще до Різдва.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.60	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У Н. Союза: 1838 Montgomer.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„БУНТИ НА УКРАЇНІ"

Час від часу появляються в американських ґазетах телеґрами про бунти на Україні. Доля сих телеґрам звичайно така: Телеґрами виходять з Польщі або Румунії. За якийсь час появляється заперечення з Москви, Харкова або Киева. Відтак знова йде телеґрама з Варшави або Букарешту, піддержуюча першу денешу, або нова телеґрама з новим бунтом на Україні. І так без кінця.

Від ґазет можнаби ждати, щоби вони старалися розслідити, як справа мається на ділі. Та з таким відношеннем до справи стрінутися можна дуже рідко. Звичайно ґазети не відносяться до справи зі становища правди, а зі становища своїх забаганок. Вони сліпо вірять або сліпо заперечують вістку про бунти на Україні, відповідно до того, в чому вони добачують свій інтерес.

Як ґазеті хочеться, щоби на Україні були бунти, то вона горлає, що на Україні бунти. Доказ? А ось телеґрама з Будапешту або з Варшави. А тимчасом у Будапешті та у Варшаві засідають люди, яким якраз сього треба, щоби на Україні були бунти, бо се далоби нагоду Варшаві або Букарештови вмішатися в українську справу.

З другої сторони є ґазети, які хотілиби бачити на Україні спокій, хочби се був спокій цвинтарища. Сі сліпо заперечують вістки про бунти на Україні, хочби вони були правдиві. Телеґрами з Москви чи з Харкова не є ніякий доказ заперечення. Ні в Росії ні на Україні свободи преси ні свободи досліду правди нема. Дійсного стану річи поза місцем подій ледво чи хто поза урядом знати може, а уряд, звичайно, подасть до відома публиці те, що йому потреба, отже й заперечить бунт, хочби бунт справді був. Се московський уряд уже нераз робив.

Словом, варшавське чи букарештенське донесенне варта тільки, що московське чи харківське заперечення. Кождий гнобитель на свій лад препарує й перекручує факти. Варшава затирає бунти під Польщею, а за те часто з блохи робить вола, коли ходить про невдоволення на радянській Україні. Москва чи Харків тушують невдоволення Українців з гнету Москви, а зате роздувають вістки про заворушення під Польщею.

Здавалосяби, що зі сеї конкуренції чи ненависти ворогів України може вийти якась користь Україні. Та се так тільки тимчасово. Ворогам України навприкриться така ворожа супроти себе гра. Скорше чи пізніше вони побачать, що з того користає Україна, і тоді вони подадуть собі руки. Як уже подавала собі царська Москва й королівська Польща в Андрусові. Як уже подавали собі руки червона Москва й республиканська Польща в Ризі.

ПО ПОВОРОТІ ПІЛСУДСКОГО З РУМУНІЇ

(Оригінальна допись до „Свободи").

II.

(Друга допись з Букарешту до „Берлінер Таґеблят"-у. Ціль подорожи була: намовити Румунію до зачіпної війни. Румунія не від того, а Польща боїться самостійної України. Тому — інтервенція. Польща числить на голод та місцеві повстання. Поможуть їй — Петлюрівці. — Стаття С. Шелухина проти інтервенції. — Поворот дідичів на Велику Україну. Також „Праця" В. Будзиновського проти інтервенції, бо це різня і анархія. „Вольне козачество. Вільне козацтво". Радянський Союз готується до оборони У. С. С. Гриць Косак — ґенералом і будучим вождом. Для Галичан — війна завчасна, а на В. Україні — те саме. На випадок війни — будуть вже знати і тут і там — що робити. Американці — най помагають!)

„Берлінер Таґеблят" пише далі, що переговори Пілсудского відносилися також і до **господарських справ,** а зосібна до визначення для Польщі так званої **„свобідної польської области"** в порті **Констанца** на Чорнім морю.

Прийшло до цего в той спосіб, що **болгарський уряд** зробив Польщі предложенне, що віддасть їй таку „свобідну стрефу" при румунськім порті **Варні,** також на Чорнім морю.

Коли про це довідались Румуни — так зараз поспішили зі своїм предложеннем щодо Констанци, і є дуже правдоподібним, що в тій справі прийде вповні до порозуміння поміж Польщею та Румунією.

Ще цікавішою є друга допись з Букаретшу до тогож „Берлінер Таґеблят-у".

На її думку, ціла подорож маршала Пілсудского мала одиноку ціль перед собою, а то: **намовити Румунію** до участи **в зачіпній війні з радянською республикою,** а то в тій цілі, щоби **правобережну частину Великої України** прилучити **до Польщі.** Подорож Пілсудского була попереджена інформаційною подорожю ґенерала **Ле Ронда,** мужа довіря маршала Фоша, а то: до Варшави, Праги, Букарешту та Білгороду. Патроном цілої акції є тут отже Франція, котра при помочи польського та румунського війська рада би підкопати силу Радянського Союза, того природного союзника Німеччини.

Скріплення Польщі новими українськими територіями, отже і скріпленне польської армії новим та бойким (це признає Пілсудскі) українським рекрутом зашахувалоби рівночасно сильно від сходу сталого ворога Франції — Німеччину!

На таку концепцію годиться, на думку „Берлінер Таґебляту", і Румунія, тому, що через **анексію Правобережної України** зістала би вона взагалі відділена польським коритарем від совітської Росії. — Польща малаби заанектувати Минськ, Київ та Одессу, — а з **лівобережної** радянської **України,** з Харковом яко столицею, малаби повстати **самостійна Україна** під протекторатом **Франції.**

Як і не дивними видавалибися нам ті вісти, прислані до „Берлінер Таґеблят"-у його кореспондентом — то всеж таки вони мають много правдоподібного за собою.

Для Поляків нічого не представляється так небезпечним як це, щоби з Радянської України на випадок розпаду Радянського Союза не повстала справді самостійна українська держава, независима не лиш від Росії, але і від Польщі. Така держава була би надто вже притягаючим осередком і для українських земель будучих тепер під Польщею, і річ певна, що це було би лиш квестією зглядно короткого часу — як ті землі прилучилибися до свого головного національного пня.

Польща хоче завчасу забезпечитись проти цего і заки ще Наддніпрянці стягнулибись на сконструованне своєї власної держави — вона хоче дорогою **інвазії** (можемо це й **„інтервенцією"** назвати) не допустити до цего.

Пілсудскі і його камариля міркують собі ось як:

Жнива на **Радянській Україні** випали погано і цеї зими **грозить голод.** Тому голодови совітська влада ради не дасть, хотя і як надією корисних концесій заманює чужоземних капіталістів до себе. Вибухнуть отже **місцеві повстання,** а вже річю стоячих в союзі з Польщею **Петлюрівців** буде скористати з тих повстанських рухів, зілляти їх в одно русло і не допустити до того, щоби воно спрямувалося в напрямі утворення одної Соборної України.

За Дніпром — „то цалкем цо іннеґо": там най собі повстає друга українська держава (очевидно під протекторатом Франції), а. вона тимбільше причиниться до ослаблення Росії — якаб вона і не була: царська, републиканська, чи навіть і совітська.

Що гроза польської інтервенції є не лише якимсь опудалом на нечемні діти, але дуже великою можливістю — доказує найліпше недавно в „Ділі" оголошена **стаття С. Шелухина,** професора укр. університету в Празі. Є це старший уже, з великим досвідом наддніпрянець, котрий живучи у пражських, наддніпрянських еміґрантських кругах — знає дуже добре про це, яким дихом дихають Петлюрівці. Стаття С. Шелухина **проти інтервенції** — це один з найбільше замітних творів нашої публіцистики послідних часів. Огненними словами представляє він небезпеку, яку принеслаби польська інтервенція для нашого народа.

А ми би зауважили ще, що польська інтервенція на Великій Україні значила би між іншим і те, що **повернулиби тамтуди назад всі польські та московські** (українських майже не було) **дідичі** та при помочи звісних ще з часів Скоропадського „карних експедицій" старалисьби **відобрати** у нашого селянства ту **землю,** яку воно повним правом забрало в своє посіданнє ще за часів українскої Народної Републики.

З великим хистом виступає проти інтервенції львівська часопись **„Праця",** редаґована звісним письменником і діячем **Вячеславом Будзиновським.**

В статті п. з. **„Не дай Боже!"** звіщає вона, що в Букарешті відбувся дня 28 вересня с. р. конґрес Петлюрівців, що мав на цілі орґанізацію Петлюрівців-еміґрантів **до плянованого спільно з Поляками походу на Велику Україну.**

Отже „Праця" пише про це ось що:

„Для В. України не дасться подумати удар страшніший, як поворот петлюрівської части української еміґрації та захопленне тими еміґрантами влади. Поминаємо вже те, що наслідком цего повороту булаби **страшна різня** на цілій В. Україні, в котрій вимордуванойби весь український нарибок, та **поруйнованоби все те, що** протягом послідних кількох років **построено.** Домашня війна не лиш зруйнувалаби наш культурний і матеріяльний доробок, але вона усмертилаби може на **віки вічні** українську державність на Великій Україні.

„Інтервенція В. України, що гуртувалася під крилами Петлюри, була від дитинства так вихована, що вона не лиш неспосібна до державного будівництва, але що й готову державу, як її дістане в свої руки, мусить розвалити. **Петлюрівці** вже раз мали Україну в своїх руках і мали вони тоді — **з виїмком державного розуму** — все те, що потрібне до зорґанізовання і обезпечення великої та могутної держави. Вони вже раз показали, що вони вміють! Влада Петлюрівців мусілаби і тепер все те, що є українсько-державного на В. Україні — розтелепати, а на цілім її просторі викликати анархію і таке безладде, що вся **В. Україна мусілаби опинитися в руках** чужої, то є **польської держави".**

Але о це власне іде польському урядови, котрому Петлюрівці свідомо чи несвідомо беруться витягати українські печені каштани з нового воєнного жару.

Впрочім заходи антантських держав в напрямі ослаблення Радянського Союза не обмежуються **лишень на запомагання** за посередництвом Польщі і також безпосередно петлюрівських еміґрантських орґанізацій. Вони підпомагають ще і цілком специфічний **„козацький"** рух, котрий обіймає так наших **Кубанців** - еміґрантів, **як** і членев **донського козацтва** і деяких инших козацьких орґанізацій. Їх провідною ідеєю є відорватись від російської держави, а утворити самостійні, автономні козацькі републики, котрі впрочім моглиби бути **у федерації і з Великою Україною.** Орґаном того руху є тижневник **„Вольне козачество. — Вільне козацтво",** котре виходить в Празі і поміщує також і українські статті та вірші. Є це дуже інтересний рух, а орган його також. На випадок деким сподіваного розвалу Радянського Союза — мігби і він відограти немаловажну ролю.

А докищо **Радянський Союз готується до оборони,** а недавні маневри на В. Україні дали доказ, що приготовання тідуть скорим кроком наперед. Дуже характеристичним для теперішної ситуації є те, що власне на початку цеї осени іменував радянський уряд звісного полковника галицьких українських стрільців а потім корпусного команданта Гал. Української Армії, **Гриця Косака — ґенералом.** Вправді докищо його перенесено на Кавказ, але звісна річ — до чого це властиво іде: на випадок війни ставби Гриць Косак безумовно **начальним вождом української радянської армії, зверненої** проти польських інтервеністів. Нема що казати: діло обдумане хитро і справно.

Остаточно — щож ми, бідні галицькі Українці, маємо на то всьо казати? Яке наше становище — становище обездолених та обеззброєних?!

Внашім інтересі є передовсім, щоби ні на весну, ні взагалі в найблизших роках до **ніякої війни не прийшло.** Ані ми в Галичині і на Волині, ані наші, браття на Радянській Україні ще не приготовані до нових военних переворотів. **Ми не годні ще прийти** до себе по страшних погромах і розвалах зперед десяти років **і ми власне на найліпшій дорозі до мирного відродження.**

На Великій Україні потреба мира є ще більша може ніж у нас: там тепер незвичайно буйно розвивається свіжа українська культура, переводиться в життє відмосковщенне державного апарату, українізація перенеслася навіть і до війська і є в повнім розгарі. Ми розуміємо **тугу** за вітчиною в еміґрантів-приддніпрянців алеж годі заспокоювати її при помочи **нового кровопролиття,** за ціну знищення тих неоцінених культурних, а тимсамим посередно і політичних надбань, які бачимо на В. Україні. Коли ті еміґранти вірять, що Радянський Союз розлетиться, то най же мають **довіря і до своїх земляків на В. Україні,** що вони вже будуть самі знати, що їм в такім випадку робити і як будувати свою власну державу без помочи цего чи иншого нахабного сусіда, ласого на урожайну і гарну українську землю.

І най ті еміґранти будуть переконані; що у критичній хвилі найдеться потрібна зброя на місци, так, як найшлася перед десяти роками в Галичині. Крім цего — ми мусимо вірити, що сумний досвід У. Н. Републики, гетьманату та Директорії дав наддніпрянцям достаточно матеріялу для вивчення, чого не треба робити і чого треба за всяку ціну уникати.

Колиж помимо нашої волі пронесеться буря і над нашою галицькою землею, то у всякому разі ми певні, що і наші **заграничні орґанізації** — і наші **мужі державні** в краю стануть на **висоті хвилі** — і потрафлять також уникати тих промахів, котрих і по цім боці Збруча було в 1918-19 роках так багато! А віримо також і в це, що і наші Браття **Американці не лишать** нас без **помочі** в такій хвилі. Але та поміч мусить плинути ізза океану **вже і тепер,** а чим сильніші будуть наші цілком звичайні народні орґанізації, чим краще обосновані матеріяльно будуть наші видавництва — тим сильніше й успішніше зможемо виступити, коли знову, по словам Б. Лепкого, **„ударить нам підземний дзвін і сурми заголосять".**

Най же Браття-Американці возьмуть собі **горячо** ті мої слова **до серця** тепер, підчас надходячих **Свят і Обходів** на честь **першого листопада** зперед десяти років!

Клим Обух.

В. Будзиновський.

НА ДВА БОКИ.

(Історична повість).

(37)

— Іду до Чигирина, — каже.

— Знаю, любий. Порадь мені, що зробити. Тої днини, коли тут був Чаплінські і балакав зі мною, я по його відході знайшла сего ґудза. Знайшла в саді. Саме на тім місци, де з ним балакала. Я ґудза сховала, щоби йому при нагоді передати. Сховала, тай забула. Аж нині случайно знов попала на него. Що з ним зробити?

— Треба передати, — Хмельницький відповів.

— Ким?

— Я мабуть буду бачитися з ним. Возьму ґудза з собою і дам йому.

— Не було би ліпше, щоби ви оба тепер не сходилися? Він горяча кров, ти ще горячіший. Почубитеся як ті два когути.

— Я не зачну. Навпаки. Від тепер буду ще ліпше грати комедію його найсердечнішого приятеля.

— То бери, — Олена сказала, — передаючи сотникови ґудза.

— Ти не маєш якого діла до міста? Може купити що?

— Оленка не може далі вишивати, бо вже вийшов ясно-зелений шовк. Зараз принесу прібку. Добери.

Олена вибігла взяти від Оленки прібку шовку. Сотник стояв далі при вікні, озираючи ґудза.

— Три камінчики хибують, — подумав і глянувши на віконну дошку, додав. — Два лежать тут. Збиточниця та Олена! Не знає, яким способом, то бодай таким збитком хоче допечи йому. А я гадаю, що його не треба дратувати. Камінчики повкладаю назад. Тільки, де третий?

Сотник взяв оба камінчики і сховав. Саме в тій хвили увійшла Олена з шовковою ниткою. Сотник сховав нитку, Олену на пращаннє вицілував і вийшов. Сів на коня і почвалав до Чигирина, до Кричевського. Передав йому мішочок з грішми і жмут паперів, кажучи:

— Се гроші до нашого скарбув, а се королівська грамота з привілеями, ріжні документи і листи, котрі стверджують, що Польща орґанізує війну проти Турка і цілковитий підбій Криму. Сі документи потрібні мені на те, щоби Татарам і Туркам показати небезпеку, яка їм грозить, коли не підуть з нами проти Польщі. Все те сховай, бо у тебе безпечніше. Я боюся заїзду Барабаша на Суботів тільки на те, щоби відобрати королівську грамоту. З тою грамотою взявби й решту документів.

Кричевський взяв грамоту з грішми і вийшов. По хвили вернув і каже:

— Вже спрятане так, що ніхто не знайде. Прийди до мене в ночи. Покажу тобі, де той скриток. Бо може таке статися, що мене дома не буде саме в хвили, коли тобі щось буде потрібне. Мусиш знати, де знайти гроші, чи грамоти.

— Прийду таки ще сеї ночи. Тепер іду до Аврумка, бо маю діло до Чаплінського.

До шинку Чаплінскі прийшов дуже веселий, бо саме нині від старости дістав дозвіл на власну руку заїхати Суботів. Рішився ждати ще найбільше місяць. Якби до тої пори не дістав Олени по доброму, то взявби її силою.

— Дай, жиде, меду! — крикнув, — того з Суботова. Але не возьми знов будьтоби через похибку з иншої бочки. Сюди готов надійти Хмельницький. Як то буде не його мід, то хлюсне тобі в пику, а й збаном провалить голову.

Аврумко приніс мід і поставив на столі. Чаплінскі став попивати. Сидів сам, бо що лиш зачалося смеркати, отже ся панська комната була ще порожна. Ледви потягнув другий чи третий раз, увійшов Хмельницький.

Присядьтеся до мене і покушайте, чи то ваш мід, — Чаплінскі промовив до него.

Хмельницький сів за столом і вихилив чарку.

— Мій! — каже.

— То пиймо!

Балакали про се й те і поливали. Коли мід вже кінчився, Хмельницький спитав:

— Чи не згубили ви коли срібного ґудза?

Чаплінскі допитливо і тривожно глянув на сотника. Не знав, яким чудом сотник знає щось про того ґудза. Також не міг знати, яку ціль має питаннє сотника, та що прийде по такім вступнім слові.

— Та, та один ґудз хибує мені при жупані. Але я не знаю, коли відлетів і де я згубив його.

Хмельницький сяґнув рукою до кишені, виймив ґудза і поклав на столі.

— Ось маєте його!

— Чаплінскі боявся питати, відки ґудз взявся у сотника і хто йому сказав, чий то ґудз. Він думав:

— Чи Олена сказала йому і ним передала, чи сотник знайшов у хаті і, тямлячи, що такі ґудзи бачив у мене, сам догадався передати мені?

Загадку розвязав сам Хмельницький, кажучи:

— Олена знайшла в саді. Бачила такі ґудзи при вашім жупані, отже не сумнівалася, що то ви згубили. Нині дала його мені, щоби я вам передав.

Ґудз все ще лежав на столі, бо Чаплінскі боявся простягти по него руку. Тепер вхопив його і став призиратися. На його лици заясніла радість, бо окрім одного, були всі камінчики. Він очевидно не знав, що камінчики Олена вилупила, але Хмельницький назад повкладав їх.

— Значить, — подумав, — вона вже балакала з ним і він не противний. Не треба буде робити заїзду. Хіба аж пізніше, коли вже оженюся.

Вхопив ґудза, притулив до уст і поцілував.

— То той ґудз такий цінний, що аж його цілуєте? — Хмельницький спитав здивований. — Я гадав, що се тільки срібло і пару туркусів. Хіба се яка дорога памятка?

— Жиде, малмазії! — Чаплінскі крикнув і додав: — Так. Він цінний. Дуже цінний. Той ґудз, то моє щастє, то моє життє, то моє, моє... то моє всьо! Друже, дай писка.

Чаплінскі скочив, обіймив сотника за шию і став цілувати.

— А бодайже тобі пси писки лизали, так як ти мені лижеш! — Хмельницький подумав і додав голосно: Ти вже впився?

— Так, я впився! — Чаплінскі відповів, хапаючи його за руку і цілуючи ту руку. — Я впився, але не медом, тільки моїм щастем... То се правда? Балакала з вами? Даєте мені її?

— Кого? — сотник спитав.

— Та вашу Оленочку. Я її так люблю...

— Мою Оленку? Та таку дитину за такого старого? Вона вже заручена. Вона і Катря. Виж самі були на заручинах... тоді, на Миколая.

— Не Оленку, вашу доньку. Говорю про ту чужу Олену, що у вас. Ви самі знаєте, бож вона вже балакала з вами і ви принесли мені її і вашу відповідь.

— І та чужа Олена вже заручена.

— Та заручена. Зі мною.

— Ні, зі мною. З неділі запрошу вас на весілле.

— То не може бути! — Чаплінскі крикнув — Я її не дам!

— Може, чи не може, але буде.

(Дальше буде).

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

АВБУРН, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 283, повідомляє своїх членів, що звичайний місячний мітінґ відбудеться 4. листопада, в Товариській Гали, в 2-ій годині пополудни. Проситься усіх членів прийти на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься прийти і вирівнати свої залеглости, бо інакше будуть суспендовані. — Семен Цюпило, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Повідомляється членів Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, що місячні збори відбудуться в суботу, 3. листопада, в год. 7-ій вечером, в гали під ч. 435 Мейн ул. Проситься всіх членів прибути на збори. Кождий член нехай принесе гроші за тікети з балю, бо комітет хоче знати, кілько приходу було. Також проситься членів вирівнати свої залеглости, бо рік уже кінчиться і треба робити справоздання. — Вас. Матвіяс, предс.; Гнат Ничка, кас.; Петро Криловський, секретар.

МАЙНЕРСВІЛ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 78, повідомляє членів, що місячний мітінґ відбудеться дня 4-го листопада, в гали церковній. Члени, котрі довгують більше як місяць, будуть суспендовані. — І. Баньчак, пр.; А. Бочьчак, кас.; Андрій Бочак, секр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧОМУ Я БУДУ ГОЛОСУВАТИ ЗА ГЕРБЕРТОМ ГУВЕРОМ?

Коли я роздумую, за яким кандидатом на президента Злучених Держав мені голосувати, то на думку приходять такі міркування:

Злучені Держави кожного разу, коли була в них адміністрація демократичної партії, переживали економічну кризу. Нема жадної гарантії, що й за президента Смита цього не станеться. Не хочу я ризикувати своїм добробутом та добробутом своєї родини, щоби спробувати ще раз „ченс" адміністрації демократичної партії. Тому буду голосувати на тикет републиканської партії.

Тепер Злучені Держави Америки є найбільшою й найсильнішою державою в світі. Вони тепер є лідером всього світу. Тому президент нашої держави мусить бути лідером світового політичного та економічного життя. На таке виключно важне й тяжке становище надається лише людина з величезним організаційним, адміністративним та політичним хистом.

Президент нашої держави мусить не лише досконало знати всі потреби життя своєї держави, але й усього світу. Для цього мало бути видатним діячем лише одного стейту, яким є Смит, але треба мати знання й досвід загальнодержавного адміністрування та вміти розвязати надзвичайно складні квестії з міжнародного життя.

До цього надається лише Герберт Гувер, як геніяльний організатор, видатний адміністратор та інжинір, що на становищі секретаря торговлі вратував нашу державу від повоєнної кризи, який вратував усіх нас від тих страхіть безробіття й жебрацьких заробітків, які переживають робітники Європи.

Ось чому я буду голосувати за Гербертом Гувером.

І. Бондар.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШИКАГО, ІЛЛ.

Святкуймо гідно Свято Державности.

До великих наших українських народних свят вчислено ще одно свято: Першого Листопада. Цього року це свято має тим більшу вагу, що припадає в цей Перший Листопад 10-літна річниця здобуття Львова і визволення західних українських земель з ляцького ярма.

Це свято не можна порівнювати з иншими святами, бо це свято Волі, свято скинення віковічних кайдан, що тяжіли над нашим народом. Є це свято вивішення нашого провідного символа Незалежности, нашого золото - блакитного, жовто-синього стягу на мурах славного Львова.

Це свято землі галицької і київської, свято степів широких, рік глибоких і гір високих, бо в цей день трісли кордони, Дніпро, Сян, Збруч і Дон подали собі руки і на всіх землях України Воленька воскресла ожидана і молена в Бога віками нашими прадідами і дідами.

Це свято душі нашого народу, душі обновленої, душі нової. Це свято нашої матінки-долі, Весни, свято нашого найсвятійшого ідеалу, наших найвисших поривань і бажань, бо в сей день, Першого Листопада 1918 р., ми стали вільними, совершенними, очищеними.

Це свято нашої Волі і тому воно найбільше свято нашої землі, бо за ту волю полилася кров десяток тисяч вірних синів України, бо за ту волю пішли у бій і лягли в могили тисячі найкращих, хоробрих молодців, неняних, дорогих дітей українських матерей, що грудьми своїми їх кормили, ночі не спали, над ними в лиднях, в кайданах, пригноблені, страждали, собі на радість ховали, а потім сей найдорожший свій скарб на жертвенник Волі України віддали. Це свято, що кличе нас голосом всіх, що в боротьбі лягли, спімнути тих, що за муки і кров свою, за злидні, голод, холод, за рани і за всілякі тяжкі недуги — а все це задля України, — днесь по ляцьких тюрмах життя коротають. Це свято — не лишень свято радости, нового, хоч тільки хвилевого нашого вільного життя, а свято молитви, віддання чести і пошани, тим, що на їх могилах вже мохом земля поросла і що кости їх вже в порох перемінилися. Це свято згадки і про тих матерей і батьків стареньких, що за синами сльози проливають, про тих вдів і дівчат, сиріт, сестер і братів, що за мужами, милими і братами по днесь ридають, коротаючи свій вік далі в поруганнях і ворожих переслідуваннях. Це свято, коли пригадуємо собі дорогих і золотими буквами в історії України записаних імена всіх тих, що вічно жити муть і нас до дальшої боротьби за визволення України кликати муть.

Та на тім не скінчиться наше свято, що поплачемо за поляглими. Це свято має для нас більше значіння. Воно на те, щоб ми піднесли себе сами на дусі до дальшої народної праці, до боротьби, до жертв моральних і матеріяльних. Це свято на се, щоби ми, споминаючи живих і віддаючи пошану мертвим нашим героям, витворювали новітну, міцнійшу армію, якої вже ніякий ворог не переможе. **Ми мусимо в свято 10-літної річниці нашого визволення дати з Америки памятку нашим Інвалідам і їх діточкам, та немічним матерям і батькам: Ми мусимо поставити їм над головами теплий дах — побудувати дім-захоронку Інвалідів там у Львові.** От се буде наше свято і доказ нашої пошани та жертволюбивости до них.

Тому, чесні громадяни-Українці Шикага й околиці! Забудьмо в сей час всілякі політичні та релігійні межиусобиці і спори, а зійдімся всі разом в одно місце, щоб бодай 5 мінут разом грудь при груди стали ми так, як стояли колись ті, що з крісом ішли на ворога. Віддаймо всі разом одним голосом, одним биттєм наших сердець і крови пошану тим, що життя за нас не жаліли! Відсвяткуймо се свято громадно, як роблять всі культурні народи світа! Всі громади і церкви повинні стати тут під одним пропором і поставити це свято народне висше всего особистого і партійного.

Українська громада при укр. православній церкви при Ірвінг вул. уладжує своє свято на 4. листопада, ідучи за розпорядженнем Преосв. Владики Теодоровича. Тому обовязком кождого щирого патріота прийти на Велику Панахиду за героїв по полудню і на Величавий Концерт громади, що відбудеться вечером 4. листопада. Також годиться нам, шикаговським громадянам, знати, що на 11-того листопада українська діточа школа на Савт Сайді (в Гейдж Парку) улаштовує перший раз в Шикаго листопадове свято з самими дітьми. Ми рівнож повинні взяти участь і в сім святі діточім, бо чиж може бути що кращого, як побачити, коли діти, тут роджені — Американці, будуть чтити память українських героїв? Комітет школи рівнож виставляє о великому галю публ. школи в Гейдж Парку. І це гарне діло, однак тут ходить о не, щоб всі Українці міста Шикага, без ріжниці всіляких переконань релігійних і політичних, зійшлися спільно в одно місце на загальне торжественне відсвяткование такого свята, і щоби бодай тут показати, що ми не творимо таборів. Наші герої, що вмерли за Україну, не творили таборів. На поклик рідної землі ставали до зброї і йшли на поле битви сини матерей ріжних віроісповідань, ріжних переконань і ріжних закутків України. Їх мучила тут одна, найвисша ідея: Смерть, або своя Вільна, Самостійна Українська Держава.

Нехай же ця ідея, за котру Вони вмирали — злучить нас бодай в сей день загального національного свята Першого Листопада.

Комітет злучених національних товариств міста Шикага на цю ціль постарався о велику галю, публичної школи „Chopin" на (Норд Сайд), що містить звиш 2500 (дві і пів тисячі) людей — а саме на день 18. листопада (Nov.) 1928. Там буде Величавий Концерт, зложення вінців і віче. Будуть співати всі хори міста Шикага. Там злучимося разом і заманіфестуємо свою згоду між собою і льояльність до рідного краю і до тих, що боролися і далі боряться за визволення України.

Тож, Шановні Громадяне! Коли ми ставимо народну справу висше всіх партійних чи релігійних спорів — зійдімся всі — старі і молоді, жінки і діти, і возьмім участь у загальнім листопадовім святі всеї шикаговської громади дня 18. листопада 1928 в галі публ. школи **„Chopin"** при вул. **Rice—Campbell.**

Громадянин М.

ВІДОЗВА

до односельчан Клюсова, сокальського повіту.

Шановні Громадяне!

Відзиваємося до Вас о поміч нашому рідному селови на будову читальні.

Ви самі добре знаєте, як село Клюсів було знищене війною. Самі мешканці його не мають можливости збудувати таку важну національну інституцію, як читальня.

Тому ми відзиваємося до всіх наших краянів о поміч на збудування твердині в нашім рідним селі.

Ми завязали комітет помочи нашому селови для збудування народного дому-читальні. В комітет увійшли: Петро Дацків і Гнат Баран.

Отож ми просимо присилати жертви на наші руки. Кожна жертва буде проголошена в пресі.

Жертви слати на адресу:126 North 7th Street, Brooklyn, N. Y.

За комітет:

Петро Дацків,
Гнат Баран.

НОВО ВІДКРИТЕ ПЛЕМЯ КАРЛИКІВ.

Вигибаючі люде.

Підчас місійної подорожі в Новій Гвінеї подорожник Кіршбавм відкрив племя карликів, досі зовсім незнаних. Пересічна висота тих карликів 140 цм. Барви шкіри не міг Кіршбавм ствердити, бо вона покрита грубою верствою бруду і фарби. За короткий час не міг Кіршбавм переконати тубильців, що митися є здорово. Мужчини носять на голові чепці. Городи управляють ці карлики дуже гарно. Плекають банани, таро, цукрову трощу а також тютюн. Дерева рубають камінною сокирою. Огонь викрешують кресилом. Є то шнур званий ротанґ. Тубилець, коли хоче підложити огонь, бере кусень сухого дерева, трохи порохна або сухого дерева бананового листя, яке роздирає на волокна, кладе це все на землю, шнур придержує ногою і перетягає його — за хвилю спалахкотить огонь. Зі зброї мають карлики лише лук і стрілу. Замість ложки уживають обробленої лупини з кокосового горіха. Всіх тих карликів є около 500, а всі познаки вказують на те, що вони вигинуть зовсім. Не знають ніякого обряду, не мають дому молитви (або дому духів, як то мають усі інші довколичні племена). Не мають ніяких музичних інструментів. Усі племена, що живуть тут довкола, мать барабан для танцю і для сигналів, та бамбусовий флет. Мерців ховають по домах. Молодий карлик Аіман, якому померла жінка Кебенгом, носив її долішню щоку на шнурку на шиї. Карлики ці мають свою власну мову. Так, примір, жінка по їхньому навивається „бія", хафас „кареф", москіти „зум" і т. д. Але ці карлики розуміють також мову своїх сусідів.

СПАДЩИНА КОЦЮБИНСЬКОГО В ЧЕРНИГОВІ.

В день 15 річниці смерти М. Коцюбинського при чернигівському держмузеї відкрито велику виставку, присвячену памяти письменника.

На виставці показано більшість оригінальних рукописів творів Коцюбинського. Тут ранні його твори: „Андрій Соловейко", „Дядько та тітка", „На віру", вірші, ранньої доби, переклади. Далі йдуть рукописи найкращих творів Коцюбинського „Фата моргана", „Персона грата", „Сміх", „Він іде", „Подарунок на іменини", „На камені", „Сон", „Коні не винні", „Тіні забутих предків", „На острові".

Поруч показано й ріжні матеріяли — чорнові рукописи, записні книжки, в які письменник записував свої нотатки та спостереження. Всі ці матеріяли показують, як старанно вивчав письменник життя, що його оточувало, раніш ніж перетворити це життя в художні образи. Особливо яскраво це можна побачити на матеріялах, які використував Коцюбинський, коли писав свою славнозвісну „Фата моргана", цю найкращу літературну картину селянської революції на Україні. Серед цих матеріялів численні кореспонденції районних земських статистиків, в яких вони пишуть про злидні та про настрої селян. Ту судові справи — вироки над учасниками аграрного руху, які набули на Чернигівщині великого розміру, справа про захоплення селянами села Локнистого до громадських рук економії, справа про так звану „Вихвостівську трагедію", криваву розправу куркулів над революційними елементами села, що з виключною силою зображена в останніх сторінках „Фата моргана". Всі ці матеріяли Коцюбинський пильно вивчав і це дало таку глибоку переконливість та життєву правдивість його творам.

Дуже повно репрезентоване на виставці листування Коцюбинського з найвидатнішими сучасними йому письменниками та громадськими діячами: Є листи Івана Франка, Лесі Українки, Винниченка, Олеся, Грушевського, Грінченка, Самійленка. Є також листи і посланських письменників — Горького, Короленка та инших.

Академія Наук СРСР в своєму листі до чернигівського держмузею з нагоди відкриття виставки писала: „Михайло Михайлович Коцюбинський належить до найталановитіших письменників нашого недавнього минулого і справедливо має одне з перших місць в історії новітньої української літератури. Тонкий художник слова, він був палким та щирим борцем за права народу та його світле майбутнє".

Цінна збірка листування письменника має обагатитися. Горький обіцяв передати чернигівському держмузеєві листи Коцюбинського до нього.

Добре устатковано побутовий куток письменника; тут його робочий стіл з каламарем, книжки, стільці та ріжні речі.

І нарешті куток жалоби: фотографічні знимки похоронного походу, знимка могили письменника в оточенні родини та учасників похорону (серед них можна пізнати В. Блакитного); маса листів та телеграм з висловленням співчуття з усіх кінців України, Росії та зза кордону.

Тисячі людей відвідало виставку з моменту її відкриття. Ця виставка — справді невичерпане жерело для того, хто хоче вивчити особу, оточення та творчість великого письменника.

Др. Волод. Клодницький.

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВІЙ ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ

(Передрук заборонений).

(31)

(Продовження).

б) Виконавча-адміністраційна влада.

Її, на думку Монтеские, повинен виконувати король (подібно як в Англії) зі своїми державними урядниками. Це повинно бути тому, щоби адміністрація була в одних руках. Парлямент повинен мати контролю над адміністраційною владою, себто державні урядники (міністри) повинні бути відвічальні перед парляментом.

в) Судейська влада.

Судейська влада повинна бути в руках независимих урядовців-суддів та в руках заступників народа. Заступників народа в тому розумінні є тоді, як істнують і лави присяжних суддів.

Цей погляд державної влади є дуже важний. Під впливом і на основі навчань Монтеские всі модерні, головно республиканські конституції, мають вироблений висше поданий поділ державної влади.

Окрім поділу державної влади на три галузи, Монтеские є гарячим речником сенату, який би повинен складатися з найвизначніших осіб (вибранців) народа. Завданням сенату булоб регульоване взаємовідносин поміж законодатною і адміністраційною владою.

В творі „Дух законів" Монтеские обговорює між иншим торговельну політику, релігійну толеранцію, опіку над порітниками і т. п. в дуже модерному і гуманному розумінню. „Дух законів" коментував між иншими французький поет і фільософ Voltaire (Вольтер), який угрунтував спеціяльно релігійну толеранцію.

4. JEAN JEQUES ROUSSEAU (РУССО).

Він живе на передодні і в часах великої французької революції 1789 р. Руссо в новітніх часах в державознавстві занимає таке визначне становище, як Плятон або Аристотель в старинних часах. Русса можна з цілою певністю назвати батьком народоправства (демократії і суверенітету народа).

Його твори політичної натури ось такі: 1) **„Про нерівність поміж людьми"** — 1753 р., і 2) **„Суспільний договір" — Du contrat social, ou du droit politique"**, 1762 р.

1. В першому творі „Про нерівність поміж людьми", доказує Руссо, що в передержавному періоді були люди добрими, вільними і собі рівними. Доперва культура зіпсувала людей. Вона рівнож поневолила людий і витворила привілеї, в слід за цим і нерівність людий. На думку Русса, є конечним поворот до матері-природи. При помочі доброго виховання можна поусувати всі лихі хиби і нахили людий, а тоді, по своїй природі добра людина, стане знова доброю людиною. **Вона повернеться сама до матері природи і до Бога.** На думку Русса, нерівність поміж людьми є штучним витвором культури.

2. Головним уже модерним твором Русса, є **„Суспільний договір"**. Цей то твір придбав йому безсмертну славу. **В „Суспільному договорі" зображене ціла державна мудрість Русса, мудрість, яка витворила сьогоднішну ідеольогію демократичних держав.**

„Суспільний договір" зачинає Руссо більш-менш ось так: Люди вродилися свобідними. На жаль, сьогодня ми бачимо їх в ярмі. Де причина?! Як можна це закріпити — „законним" шляхом?! — питае Руссо.

Руссо звертається з гострою критикою проти Гроція та Гобса відносно їхньої теорії права сильнійшого між людьми в передержавному періоді. Як відомо, Гроцій і Гобс вчили, що люди в передержавних часах підчинилися договором сильнійшому і тимсамим зрезигнували із своїх прав. Руссо доказує, що такий договір буби божевільним і недозволеним, бо ані суспільність, ані держава не можуть опиратися на такому неморальному договорі. Божевільним, на думку Русса, бувби такий договір, який підданим державі накладавби самі обовязки, а державі забезпечував самі лише права.

Відповідно навчанням Русса, люди заключили в передержавних часах моральний, справедливий договір. Іменно люди, заключуючи договір, суспільний договір, зрекнися своїх прав в користь суспільства на те, щоби не погіршити, а поліпшити свою долю. Це могло лише статися в такий спосіб, що людина зреклася своїх прав в користь цілости на те, щоби кождий член тієї цілости всі ті самі права назад одержати. Значиться, по думці Русса первісна людина зрікається своїх, природою їй даних прав, одначе не в користь третого, але в користь загалу, який під иншим видом звертає одиниці той „капітал", який вона була внесла. Людина, сотворивши через договір організаційну спільноту, сама стає учасником тієїж спільноти-держави, як управнена, складова одиниця цілости. Становище одиниці є після повстання держави двоякого рода. а) Одиниця є підданим держави, в тому розумінню, що вона має слухати і повинуватися державі. б) Одиниця з другогож боку є громадянином своєї держави, який як член, рівноправний член, держави є співтворцем державних законів.

Людина, сотворивши через договір державу, поставила себе в красще положення, ніж вона була раньше! Права, які людина має в Руссовій державі, охороняє загал (а не одиниця-король — у Гобса). Жертви, які поносить одиниця для добра загалу, йдуть на її власний рахунок, себто в користь одиниці. Руссо каже, що й природа не пустити не можна, щоби загал-тіло-організм міг занедбувати й кривдити власних членів. Це виглядалоби так, якби одиниця сама собі хотіла шкодити! Значиться, одиниця завсігди буде в державі робити те, що її, а тим самим і загалови, вийде на користь!

(Конець буде).

ЯК КРИВДЯТЬ БІДНИХ МОСКАЛІВ НА УКРАЇНІ.

У Харківських „Вістях" читаємо ось таку нотатку:

„Центральна Комісія Національних меншостей докладно обслідувала роботу місцевих органів в справі обслуговування руського населення на Україні. Обслідувано Купянщину, Старобільщину, Ізюмщину. Обслідування показало, що роботу серед руського населення поставлено недостаточно. Навіть зовнішні атрибути руських сільрад, як вивіски, бланки, печатки та инше, здебільшого викладено на українській мові. Дерективний та інструктивний матеріяли з центральних, окружних і районних органів, руські сельради одержують здебільшого українською мовою. На Купянщині руських дітей охоплено школою менше, ніж українських. Сітка шкіл і політосвітних установ, що провадять свою роботу руською мовою, недостатня. В Ізюмській окрузі відзначено, що Райвиконкоми листуються з руськими сільрадами здебільшого українською мовою".

На кінці зазначують „Вісти", що Центральний Комітет національних меншостей вживає заходів, щоби це все „переслідування" усунути.

Дійсно це страшне. Подумайте тільки. Руських дітей в якомусь селі ходить до школи менше ніж українських! Або якийсь Виконком післав до села з руською більшістю письмо по українськи. Так, це дійсно страшне.

А невідомо, як то живеться 5-ти міліонам Українців в Росії? Чували про українські школи? Якось ні. А невжеж Москва пише до них письма по українськи? Ей, що ви! Та як би це виглядало?!

Ну, так, вибачте, це що иншого. Якось воно так само собою насунулося порівнання таке недорічне. Забув, що це тільки Україна утраквізована, а Москва ні.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

— Ти не виходиш уже ніде з твоєю Оленкою, чи може посварився з нею?

— Ні, я оженився з нею!

ЖАРТИ.

—o—

Шпак жонатий щойно кілька місяців, але щасливо. Його жінка любила надівсе лад і порядок у хаті. В неї все було наче в музеї. Предметів не вільно було доторкатися, сісти можна було лише там, де позволила господиня, тай все треба було вважати, щоби що не перевернути.

Раз прийшов до Шпака товариш і застав його самого в дома.

— Моеї жінки нема ще в дома — сказав Шпак — а я не знаю, де можна сісти, то тимчасом сідаймо на землі.

І вони так сиділи. Товариш спитав:

— Скажи мені, чому ти оженився?

— Бо люблю домашне життя! — відповів Шпак.

—o—

Тітка вернула з міста й каже з обуренням:

— То страшне! Аж двох молодців переслідувало мене вперто!

— Тітко, — успокоює її сестрінка — а чомуж ви не відвернулися, вони зараз були би забралися.

—o—

Мати: Лесю, чого Андрійко плаче?

Леся: Бо захочуеться йому чогось.

Мати: Добре, дай йому, хай не плаче.

(Андрійко плаче ще голосніше).

Мати: Чомуж ти не дала йому цього, що він хотів?

Леся: Алеж я дала йому, мамо! Він вперся, щоби йому дати бджолу!

Умовина: — Цей одяг дуже добре лежить на тобі. Чи не подав би ти мені адреси того кравця, що робив тобі цей одяг.

— Дам тобі його адресу, але під умовиною, що не скажеш кравцеві моеї адреси.

